

ข้อมูลที่น่าสนใจ (Assessment) ด้านผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงาน

สำนักทันตสาธารณสุข ได้รับมอบหมายจากคณบดีรวิทำงานให้เป็นผู้รับผิดชอบงานเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อม ที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2562 โดยมีผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดหลัก และตัวชี้วัดรอง ดังนี้

ตัวชี้วัดหลัก : ร้อยละของประชากรอายุ 25-59 ปี มีการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุด้านสุขภาพ

ตัวชี้วัดรอง : 1. ร้อยละวัยทำงานอายุ 15-59 ปี ที่มีการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที

2. ร้อยละวัยทำงานอายุ 15-59 ปี ที่เข้ารับบริการทางทันตกรรมในปีที่ผ่านมา

1. ผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานระดับเปรียบเทียบ (comparison)

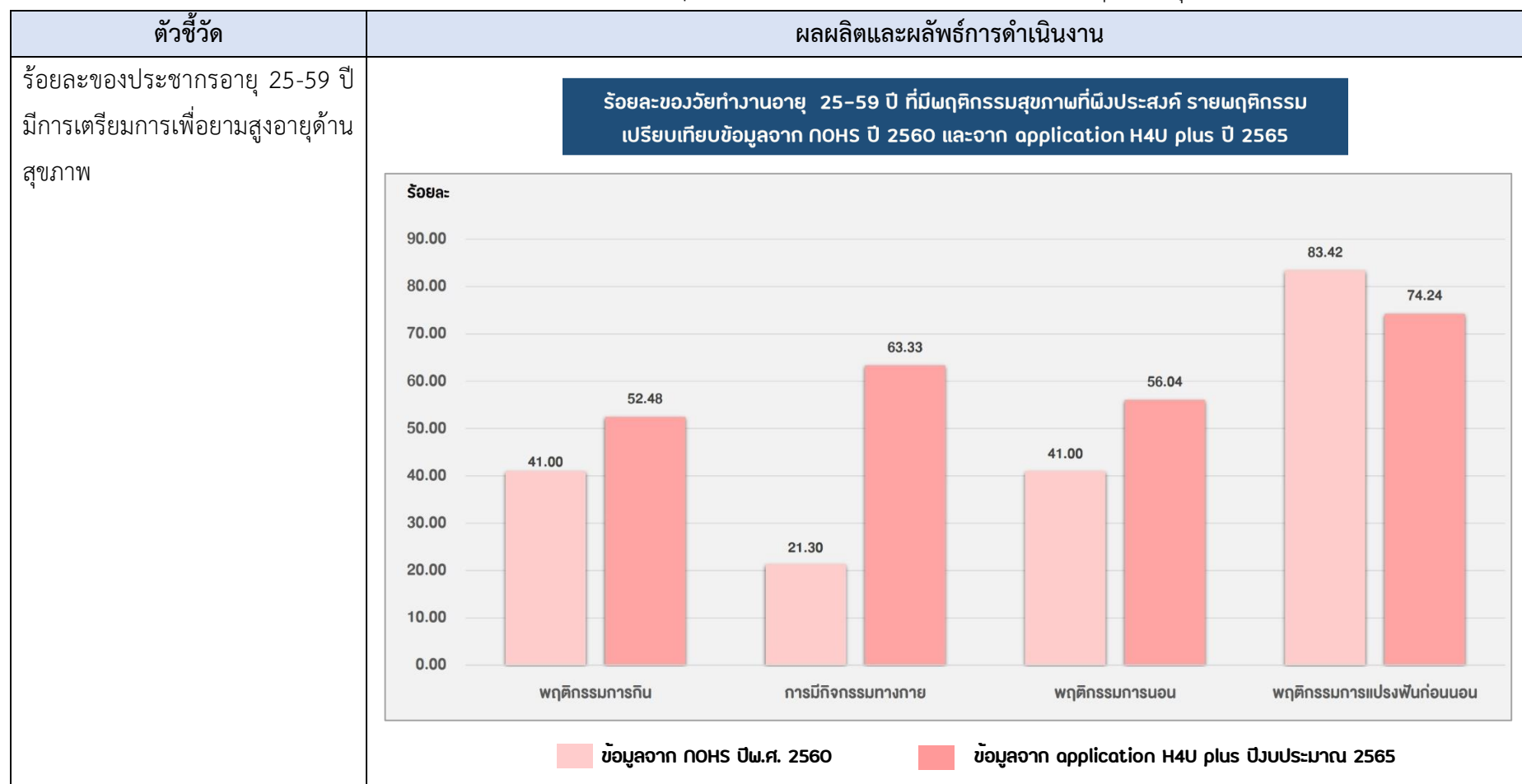
จากการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ประเทศไทย พ.ศ. 2560 (NOHS) สำนักทันตสาธารณสุข ทำการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพประชากรวัยทำงานอายุ 35-44 ปี จำนวน 4,683 คน ได้แก่ พฤติกรรมการกิน การมีกิจกรรมทางกาย พฤติกรรมการนอน และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก เพื่อเป็นข้อมูล baseline การดำเนินงานเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพวัยทำงาน แต่ไม่ได้มีการวิเคราะห์ผลจำแนกกลุ่มวัยทำงานที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวม ดังนั้นจึงขอเปรียบเทียบข้อมูลตัวชี้วัดหลักเป็นพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์รายด้าน ระหว่างข้อมูลจากการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ประเทศไทย พ.ศ. 2560 (NOHS) และข้อมูลจากการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงานอายุ 25-59 ปี ปีงบประมาณ 2565 ผ่าน application H4U plus จำนวน 399,936 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2565) โดยมีค่านิยามแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงนิยามพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์รายด้านจากการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ประเทศไทย พ.ศ. 2560 (NOHS) และจากการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ในปีงบประมาณ 2565 (H4U plus)

พฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ รายด้าน	ความหมายจากการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ประเทศไทย พ.ศ. 2560 (NOHS)	ความหมายจากการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อม ที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ในปีงบประมาณ 2565 (H4U)
พฤติกรรมการกิน	การกินผัก 5 ท็อปทุกวัน	การกินผัก 5 ท็อปทุกวัน
การมีกิจกรรมทางกาย	การขยับร่างกายจนเหนื่อยกว่าปกติเป็นเวลามากกว่าหรือ เท่ากับ 30 นาที/วัน ตั้งแต่ 5 วันต่อสัปดาห์ขึ้นไป	การขยับร่างกายจนเหนื่อยกว่าปกติ (รวมการทำงาน การเดินทาง การ ประกอบอาชีพ กิจกรรมเพื่อความบันเทิง และการออกกำลังกาย) โดยรวม เป็นเวลามากกว่าหรือเท่ากับ 150 นาที/สัปดาห์
พฤติกรรมการนอน	การนอนหลับถึง 7 ชั่วโมงทุกวัน	การนอนหลับวันละ 7-9 ชั่วโมง คิดเป็น 6-7 วัน/สัปดาห์
พฤติกรรมการแปรงฟันก่อนนอน	การแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ทุกวัน	การแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ทุกวัน

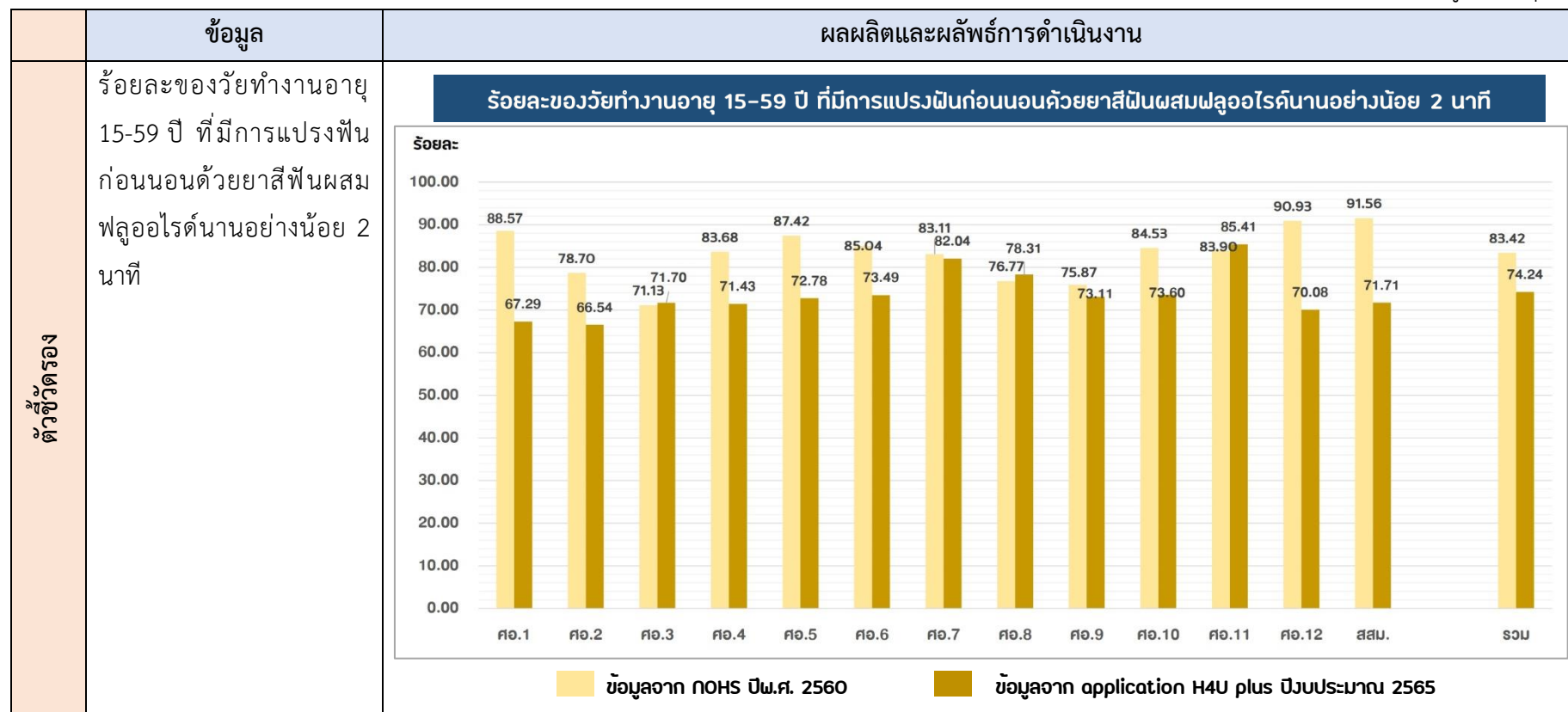
จากการเปรียบเทียบร้อยละของประชากรวัยทำงานที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์รายด้าน ระหว่างข้อมูลจากการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ประเทศไทย ปีพ.ศ. 2560 (NOHS) และข้อมูลจากการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ปีงบประมาณ 2565 ผ่าน application H4U plus พบร้อยละของประชากรวัยทำงานที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์รายด้านเพิ่มขึ้นจากค่า baseline ในปีพ.ศ. 2560 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานระดับเปรียบเทียบ (comparison) ร้อยละของประชากรวัยทำงานที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์รายด้าน

หมายเหตุ : ข้อมูลจากการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ประเทศไทย ปีพ.ศ. 2560 (NOHS) สํารวจจากประชากรวัยทำงานอายุ 35-44 ปี และข้อมูลจากการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ในปีงบประมาณ 2564 ผ่าน application H4U plus สํารวจจากประชากรวัยทำงานอายุ 25-59 ปี

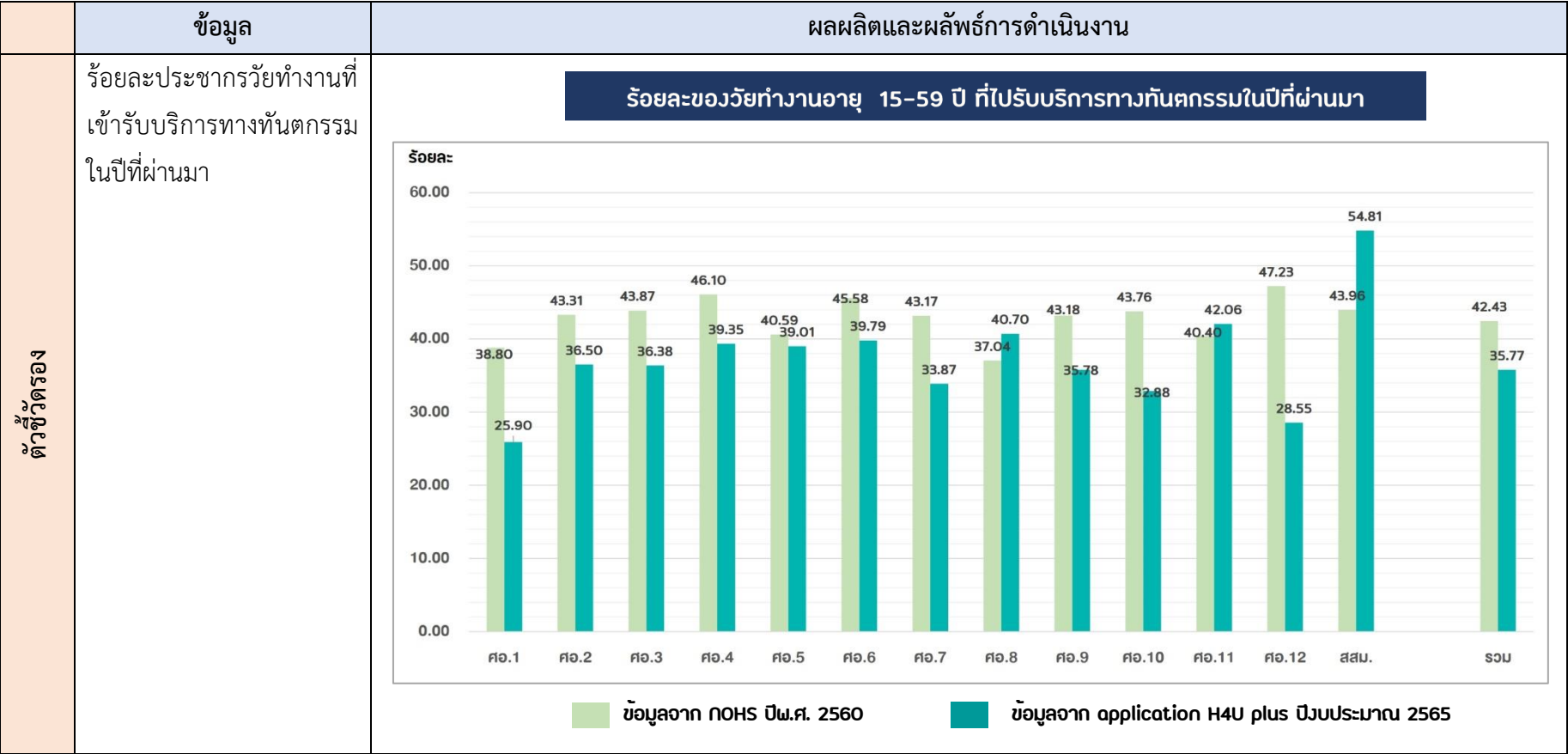
จากการเปรียบเทียบร้อยละของประชากรวัยทำงานที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์รายด้าน ระหว่างข้อมูลจากการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ประเทศไทย ปีพ.ศ. 2560 (NOHS) และข้อมูลจากการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ปีงบประมาณ 2565 ผ่าน application H4U plus ตามตัวชี้วัดรอง ได้แก่ ร้อยละประชากรวัยทำงานอายุ 15-59 ปี ที่มีการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ทุกวัน และร้อยละประชากรวัยทำงานที่มีการเข้ารับบริการทางทันตกรรมในปีที่ผ่านมา พบว่าประชากรวัยทำงานมีพฤติกรรมการด้านสุขภาพช่องปากทั้ง 2 ด้านแตกต่างกัน ดังตารางที่ 3 และ 4 ตารางที่ 3 แสดงผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานระดับเปรียบเทียบ (comparison) ร้อยละประชากรวัยทำงานที่มีการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ทุกวัน

หมายเหตุ : 1. ข้อมูลจากการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ประเทศไทย ปีพ.ศ. 2560 (NOHS) สํารวจจากประชากรวัยทำงานอายุ 35-44 ปี และข้อมูลจากการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ในปีงบประมาณ 2565 ผ่าน application H4U plus สํารวจจากประชากรวัยทำงานอายุ 15-59 ปี

2. ข้อมูลร้อยละประชากรวัยทำงานที่มีการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ทุกวัน จาก application H4U plus นำมาจากคำตอบ การแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาทีทุกวัน และนานน้อยกว่า 2 นาทีทุกวัน

ตารางที่ 4 แสดงผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานระดับเปรียบเทียบ (comparison) ร้อยละประชากรวัยทำงานที่เข้ารับบริการทางทันตกรรมในปีที่ผ่านมา

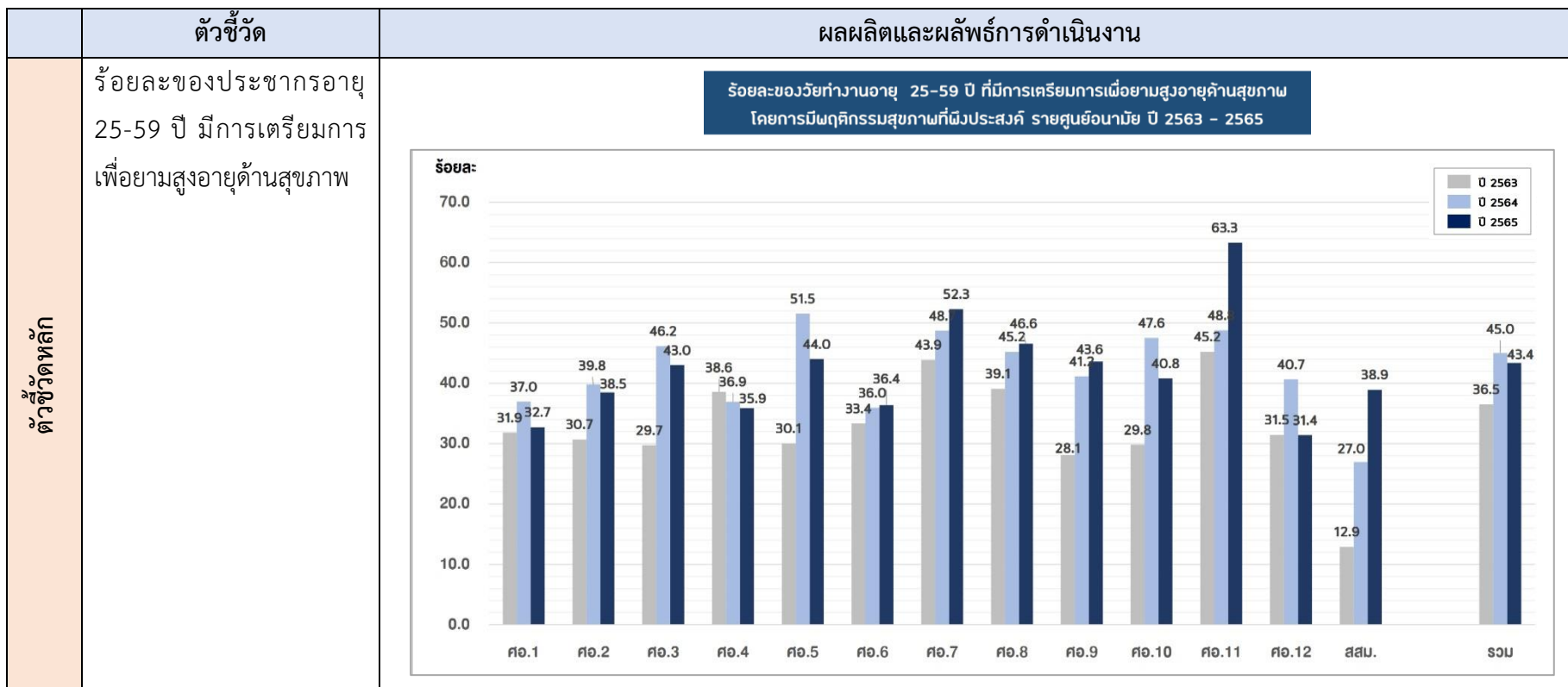
หมายเหตุ : ข้อมูลจากการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ประเทศไทย ปีพ.ศ. 2560 (NOHS) สํารวจจากประชากรวัยทำงานอายุ 35-44 ปี และข้อมูลจากการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ในปีงบประมาณ 2564 ผ่าน application H4U plus สํารวจจากประชากรวัยทำงานอายุ 15-59 ปี

จากการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ร้อยละประชากรวัยทำงานที่มีการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ทุกวัน และร้อยละประชากรวัยทำงานที่เข้ารับบริการทางทันตกรรมในปีที่ผ่านมา พบว่า ค่าเฉลี่ยข้อมูลจากการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ในปีงบประมาณ 2565 ผ่าน application H4U plus มีค่าต่ำกว่าข้อมูลจากการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ประเทศไทย ปีพ.ศ. 2560 (NOHS) เล็กน้อย

2. ผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานระดับแนวโน้ม (trend)

ผลการดำเนินงานประชากรวัยทำงานอายุ 25-59 ปี มีการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุด้านสุขภาพโดยการมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ ปีงบประมาณ 2563 - 2565 พบว่า ประชากรวัยทำงานอายุ 25-59 ปี มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ร้อยละ 36.52, 45.04 และ 43.39 ตามลำดับ ในส่วนของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก พบว่า ประชากรวัยทำงานอายุ 15-59 ปี มีการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที และมีการเข้ารับบริการทางทันตกรรมในปีที่ผ่านมา เพิ่มขึ้น เนื่องจากมีการพัฒนาเครื่องมือ และช่องทางสื่อสารความรู้ส่งเสริมทันตสุขภาพผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้เข้าถึงวัยทำงานเพิ่มมากขึ้น เช่น application FunD สื่อคลิปวิดีโอ และ infographic ที่มีความหลากหลาย ส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานสามารถดูแลสุขภาพช่องปากตนเองได้ โดยพบการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที ในปีงบประมาณ 2563 - 2565 ร้อยละ 63.15, 70.78 และ 74.24 ตามลำดับ และมีการเข้ารับบริการทางทันตกรรมในปีที่ผ่านมา ร้อยละ 52.18, 33.66 และ 35.77 ตามลำดับ ดังตารางที่ 5 (ข้อมูล ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2563, 2564 และ 2565 จากระบบ application H4U plus)

ตารางที่ 5 แสดงผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานระดับแนวโน้ม (trend) รายตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดรอง

ร้อยละประชากรวัยทำงาน อายุ 15-59 ปี ที่มีการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที

ร้อยละของวัยทำงานอายุ 15-59 ปี ที่แปรงฟันก่อนนอนนานอย่างน้อย 2 นาที รายศูนย์อนามัย ปี 2563 - 2565

ร้อยละ

ปี 2563

ปี 2564

ปี 2565

ศอ.1

ศอ.2

ศอ.3

ศอ.4

ศอ.5

ศอ.6

ศอ.7

ศอ.8

ศอ.9

ศอ.10

ศอ.11

ศอ.12

สสม.

รวม

58.8

67.3

63.2

59.1

66.5

63.6

60.0

71.7

69.7

71.4

62.0

73.1

72.8

62.6

73.5

66.9

67.7

76.6

82.0

66.2

72.0

78.3

54.0

68.0

73.1

52.4

73.6

73.8

67.2

71.8

85.4

65.4

72.4

70.1

49.9

58.4

71.7

63.2

70.8

74.2

ร้อยละประชากรวัยทำงาน อายุ 15-59 ปี ที่เข้ารับบริการทางทันตกรรมในปีที่ผ่านมา

ร้อยละของวัยทำงานอายุ 15-59 ปี ที่ไปรับบริการทางทันตกรรมในปีที่ผ่านมา รายศูนย์อนามัย ปี 2563 - 2565

ร้อยละ

ปี 2563

ปี 2564

ปี 2565

ศอ.1

ศอ.2

ศอ.3

ศอ.4

ศอ.5

ศอ.6

ศอ.7

ศอ.8

ศอ.9

ศอ.10

ศอ.11

ศอ.12

สสม.

รวม

37.1

28.6

25.9

47.7

33.8

36.5

53.8

35.9

36.4

63.6

46.1

39.4

49.2

32.0

39.0

59.8

40.9

39.8

51.3

29.6

33.9

56.8

35.0

40.7

44.4

27.6

35.8

48.2

31.0

32.9

54.5

35.1

42.1

52.6

33.0

28.6

43.6

47.8

54.8

52.2

33.7

35.8

3. ผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานระดับ Le (level) ของผลการดำเนินงานในปัจจุบัน

จากการวิเคราะห์ผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานระดับ Le (level) ของข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ในปีงบประมาณ 2565 ผ่าน application H4U plus พบว่า ร้อยละของประชากรวัยทำงานอายุ 25-59 ปี มีการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุด้านสุขภาพ เท่ากับร้อยละ 43.39 ไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 45) เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลอัตราประชากรอายุ 25-59 ปี ที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์รายพฤติกรรม พบว่า ร้อยละประชากรอายุ 25-59 ปี ที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ด้านการกินผัก การนอน และการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ มีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่มีกิจกรรมทางกายมีจำนวนลดลง จากร้อยละ 73.89 ในปีงบประมาณ 2564 ลดลงเหลือร้อยละ 63.33 ในปีงบประมาณ 2565 สอดคล้องกับร้อยละประชากรอายุ 25-59 ปี ที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมที่ลดลง ในส่วนของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก พบว่า ประชากรวัยทำงานอายุ 15-59 ปี มีการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที ร้อยละ 74.24 บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เช่นเดียวกัน (ร้อยละ 72) แต่มีการเข้ารับบริการทางทันตกรรมในปีที่ผ่านมา ร้อยละ 35.77 ซึ่งไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 55 เนื่องจากในช่วงต้นปีงบประมาณ ปี 2565 ยังพบการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การเข้ารับบริการทางทันตกรรมถูกจำกัดด้วยมาตรการ หยุดเชื้อ เพื่อชาติ และการรักษาระยะห่างทางสังคม (social distancing) อีกทั้งสถานบริการทันตกรรมจำกัดการรักษาเฉพาะกรณีเร่งด่วนฉุกเฉิน งดเว้นการให้บริการทันตกรรมบางประเภทที่มีการฟุ้งกระจายของละอองฝอย (aerosol) เช่น อุดฟัน ขูดหินปูน เพื่อลดความเสี่ยงต่อการแพร่กระจายเชื้อ ผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงาน แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานระดับ Le (level) ของผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2564 รายตัวชี้วัด

	ข้อมูล	ผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงาน
ตัวชี้วัดหลัก	ร้อยละของประชากรอายุ 25-59 ปี มีการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุด้านสุขภาพ	ร้อยละของวัยทำงานอายุ 25-59 ปี ที่มีการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุด้านสุขภาพโดยการมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ รายศูนย์อนามัย
		ร้อยละ 70.00 60.00 50.00 40.00 30.00 20.00 10.00 0.00 คส.1 คส.2 คส.3 คส.4 คส.5 คส.6 คส.7 คส.8 คส.9 คส.10 คส.11 คส.12 สรณ. รวม 32.72 38.49 43.03 35.87 44.04 36.39 52.30 46.58 43.61 40.83 63.31 31.41 38.94 43.39 <

ตัวชี้วัดรอง

ข้อมูล

ร้อยละประชากรวัยทำงาน อายุ 15-59 ปี ที่มีการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที

ผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงาน

ร้อยละของวัยทำงานอายุ 15-59 ปี ที่แปรงฟันก่อนนอนนานอย่างน้อย 2 นาที รายนุณยอนามัย

ร้อยละ

67.29

66.54

71.70

71.43

72.78

73.49

82.04

78.31

73.11

73.60

85.41

70.08

71.71

74.24

ค่าเป้าหมาย

ทอ.1

ทอ.2

ทอ.3

ทอ.4

ทอ.5

ทอ.6

ทอ.7

ทอ.8

ทอ.9

ทอ.10

ทอ.11

ทอ.12

สสม.

รวม

ร้อยละประชากรวัยทำงาน อายุ 15-59 ปี ที่เข้ารับบริการทางทันตกรรมในปีที่ผ่านมา

ร้อยละของวัยทำงานอายุ 15-59 ปี ที่ไปรับบริการทางทันตกรรมในปีที่ผ่านมา รายนุณยอนามัย

ร้อยละ

25.90

36.50

36.38

39.35

39.01

39.79

33.87

40.70

35.78

32.88

42.06

28.55

54.81

35.77

ค่าเป้าหมาย

ทอ.1

ทอ.2

ทอ.3

ทอ.4

ทอ.5

ทอ.6

ทอ.7

ทอ.8

ทอ.9

ทอ.10

ทอ.11

ทอ.12

สสม.

รวม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำมาตรการ กำหนดประเด็นความรู้ที่ใช้ และกิจกรรมการดำเนินงาน

จากผลการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ปีงบประมาณ 2562 - 2564 พบว่าประชากรวัยทำงานอายุ 25-59 ปี มีพฤติกรรมสุขภาพ ดังนี้

พฤติกรรมสุขภาพ	ร้อยละ		
	ปีงบประมาณ 2563	ปีงบประมาณ 2564	ปีงบประมาณ 2565
พฤติกรรมกินผักวันละ 5 ท็อปทุกวัน	44.5	50.5	52.5
การมีกิจกรรมทางกายอย่างน้อยวันละ 30 นาที 5 วันต่อสัปดาห์	69.4	73.9	62.3
พฤติกรรมการนอนวันละ 7-9 ชั่วโมงต่อวัน	51.0	51.6	56.0
พฤติกรรมการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ นานอย่างน้อย 2 นาทีทุกวัน	63.1	70.8	74.2
พฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์*	36.5	45.4	43.4

* พฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง การกินผักวันละ 5 ท็อป ตั้งแต่ 4 วันต่อสัปดาห์, การมีกิจกรรมทางกายจนรู้สึกเหนื่อยกว่าปกติมากกว่าหรือเท่ากับ 150 นาที ต่อสัปดาห์, การนอนวันละ 7-9 ชั่วโมง ตั้งแต่ 3 วันต่อสัปดาห์ และการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที ทุกวัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพวัยทำงาน ปีงบประมาณ 2563 - 2565 พบว่า ร้อยละของประชากรวัยทำงานมีกิจกรรมทางกายลดลง จากร้อยละ 73.89 ในปีงบประมาณ 2564 ลดลงเหลือร้อยละ 63.33 ในปีงบประมาณ 2565 ซึ่งสอดคล้องกับร้อยละของประชากรอายุ 25-59 ปี ที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ที่ลดลง จากร้อยละ 45.40 ในปีงบประมาณ 2564 ลดลงเหลือร้อยละ 43.39 ในปีงบประมาณ 2565 เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้วัยทำงานมีกิจกรรมทางกายลดลง พบว่ามาจากปัจจัยหลายสาเหตุ แบ่งเป็นแต่ละด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย และจิตใจ จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สายพันธุ์โอไมครอน ทำให้ประชาชนมีความวิตกกังวล ความเครียด ส่งผลต่อการมีกิจกรรมทางกายที่ลดลง นอกจากนี้ยังมีผลกระทบทางด้านร่างกายในประชาชนที่เคยสัมผัสเชื้อ และผู้ที่มีภาวะ Long COVID ซึ่งยังมีอาการคงค้างต่างๆ ที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการดำเนินชีวิตประจำวัน และส่งผลต่อสมรรถนะในการมีกิจกรรมทางกายที่ลดลงกว่าคนปกติ 2) ด้านสังคม จากการยกระดับสถานการณ์โควิด-19 ให้เป็นระดับ 4 ในช่วงต้นปีพ.ศ. 2565 ทำให้ประชาชนที่ต้องการออกกำลังกายหรือมีกิจกรรมทางกายจำเป็นต้องปรับตัวเว้นระยะห่าง และไม่สามารถออกกำลังกายหรือมีกิจกรรมทางกายแบบรวมกลุ่มได้ หรืออาจทำให้บางคนขาดการเคลื่อนไหวหรือมีกิจกรรมทางกาย ซึ่งมาตรการเหล่านี้ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบ เวลา และวิธีการทำงานมากขึ้น ทำให้การมีกิจกรรมทางกายลดลง 3) ด้านสิ่งแวดล้อม จากมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้สวนสาธารณะ สนามกีฬา มีมาตรการการใช้สถานที่

บริการอย่างเข้มงวด และจำกัดการเข้าใช้งาน จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการป่วยด้วยโรคเรื้อรัง (พัชรนันท์ คงทอง, 2561) พบว่าพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับค่าดัชนีมวลกายที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ การบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย และออกแรงเคลื่อนไหวร่างกาย การมีพฤติกรรมเหล่านี้บ่งพร่องเสี่ยงต่อการเกิดอ้วน และการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน นอกจากนี้จากการศึกษาของอาจินต สงทับ, ปราโมทย์ วงศ์สวัสดิ์ ในปีพ.ศ. 2559 และสุชา จุลสำลี, นนทยา ทางเรือ ในปีพ.ศ. 2561 พบความสัมพันธ์ระหว่างค่าดัชนีมวลกายกับโรคความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง และโรคเบาหวาน การเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเหล่านี้ทำให้มีการหยุดงาน เกิดภาวะแทรกซ้อนจนทำให้วัยทำงานเสียชีวิตก่อนวัยอันควร ส่งผลกระทบให้ครอบครัวสูญเสียรายได้และส่งผลกระทบทางสังคมตามมาประเทศสูญเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพผู้ป่วยเหล่านี้เป็นจำนวนมากมหาศาล การป้องกันไม่ให้เกิดโรคจึงเป็นแนวทางที่จะช่วยลดอัตราป่วยและอัตราตายก่อนวัยอันควร การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการ เพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนสู่พฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์

ในส่วนของสุขภาพช่องปาก แม้ว่าอัตราประชากรวัยทำงานที่มีพฤติกรรมการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์จะเพิ่มมากขึ้น แต่ประชากรวัยทำงานส่วนใหญ่ยังมีความชุกของโรคฟันผุและเหงือกอักเสบ จากผลสำรวจสถานะทันตสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ปีพ.ศ.2560 โดยสำนักทันตสาธารณสุข พบว่าประชากรวัยทำงานอายุ 30-44 ปี มีโรคฟันผุร้อยละ 91.8 และโรคเหงือกอักเสบ ร้อยละ 62.4 โดยพบฟันผุที่ยังไม่ได้รับการรักษาร้อยละ 43.3 และมีค่าพิกัด ดม ฟ (DMFT) เฉลี่ย 6.6 ซี่ต่อคน และไปพบทันตแพทย์เมื่อมีปัญหาในช่องปากเท่านั้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะส่งผลกระทบมีฟันแท่งงานได้น้อยกว่า 20 ซี่และมีฟันคุดน้อยกว่า 4 คู่ในกลุ่มผู้สูงอายุ นอกจากนี้ปัญหาทันตสุขภาพยังเกี่ยวข้องกับภาวะโรคเรื้อรังต่าง ๆ ได้แก่ การติดเชื้อในช่องปากจะนำไปสู่การติดเชื้อที่อวัยวะสำคัญของร่างกายทั้งทางตรงและทางอ้อมได้ และโรคปริทันต์ยังมีความสัมพันธ์กับโรคระบบร่างกาย โดยเฉพาะโรคเบาหวาน ซึ่งการมีอนามัยช่องปากที่ดีจะช่วยลดการอักเสบเรื้อรังในร่างกาย ส่งผลต่อความสามารถในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากในกลุ่มวัยทำงาน โดยทั่วไปมักเป็นการดำเนินงานเชิงรับ เป้าหมาย คือ การทำให้ประชาชนกลุ่มวัยทำงานมีศักยภาพในการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง และสามารถเข้าถึงบริการทางทันตกรรมตามความจำเป็น เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย จำเป็นต้องมีการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพช่องปากที่ดี มีการตรวจคัดกรองที่ครอบคลุม มีการให้ข้อมูล ความรู้ที่ถูกต้อง เพื่อสนับสนุนให้เกิดความรอบรู้ด้านสุขภาพ ปัญหาส่วนใหญ่ของคนวัยทำงานในการเข้ารับบริการทางทันตกรรม พบว่า ส่วนใหญ่ประชากรวัยทำงานไม่มีเวลามารับบริการ การไม่ทราบสิทธิการรักษาของตนเอง

เนื่องจากโรคในช่องปากส่วนใหญ่มีปัจจัยเสี่ยงร่วมกันกับโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เช่น การรับประทานอาหารและเครื่องดื่มรสหวาน เสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุ โรคอ้วน และโรคเบาหวาน การสูบบุหรี่เสี่ยงต่อการเกิด โรคปริทันต์อักเสบ โรคมะเร็งช่องปาก และโรคมะเร็งระบบทางเดินหายใจ ดังนั้น การกำหนดมาตรการด้านสุขภาพช่องปากสอดคล้องไปกับมาตรการส่งเสริมสุขภาพอื่นๆ จึงมีความสำคัญ โดยในปีงบประมาณ 2566 นี้ จำเป็นต้องมีการบูรณาการงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากร่วมกับงานสร้างเสริมสุขภาพด้านอื่น ๆ และนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้สนับสนุนการสร้างความรู้ และการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพช่องปาก เพื่อให้ประชาชนสามารถดูแลสุขภาพของตนเองและค้นหาสถานบริการทางทันตกรรม เพื่อเข้ารับบริการตามความจำเป็น นอกจากนี้ ควรพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพช่องปากร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และอื่นๆ เพื่อให้เกิดการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพช่องปากที่ดีของกลุ่มวัยทำงาน

มาตรการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพประชาชนวัยทำงาน

เป้าประสงค์	วัยทำงาน สุขภาพแข็งแรง ฉลาดรอบรู้ และเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ			
คำเป้าหมาย/ ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดหลัก : ร้อยละของประชากรอายุ 25-59 ปี มีการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุด้านสุขภาพ ร้อยละ 46 ตัวชี้วัดรอง : 1. ประชากรวัยทำงานอายุ 15-59 ปี มีการแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาที ร้อยละ 75 2. ประชากรวัยทำงานอายุ 15-59 ปี มีการเข้ารับบริการทางทันตกรรมในปีที่ผ่านมา ร้อยละ 40			
GAP หลักการ/ เหตุผลการ กำหนด มาตรการ	จากผลการวิเคราะห์พฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ปี 2563-2565 พบว่า การพัฒนาฐานข้อมูลร่วมกันอย่างต่อเนื่องระหว่างหน่วยงานในกรมอนามัย และภาคีเครือข่าย ได้แก่ ศูนย์อนามัยและสสจ. ทำให้ระบบฐานข้อมูลมีความสมบูรณ์สามารถนำข้อมูลมาใช้วางแผนการดำเนินงานเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพ และกำกับติดตามงานส่งเสริมสุขภาพวัยทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการสื่อสารกระบวนการเฝ้าระวังฯ ยังไม่ถึงผู้ปฏิบัติในพื้นที่และระยะเวลาสำรวจข้อมูลยังไม่สอดคล้องกับการทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จึงควรมีการพัฒนาในส่วนนี้ต่อไป	จากผลการวิเคราะห์พฤติกรรมสุขภาพความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ปี 2565 พบว่า ประชากรวัยทำงานไปรับบริการทางทันตกรรมในปีที่ผ่านมาลดลงเหลือเพียงร้อยละ 35.8 ซึ่งไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 55 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การเข้ารับบริการทางทันตกรรมถูกจำกัด ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้ประชากรกลุ่มวัยทำงานมีสุขภาพช่องปากที่ดี จึงจำเป็นต้องนำเทคโนโลยี หรือเครื่องมือดิจิทัลมาประยุกต์ใช้สำหรับสนับสนุนการสร้างความรู้ และการจัดบริการส่งเสริมป้องกันโรคในช่องปาก เพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการทางทันตกรรม	จากการประเมินผลการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากวัยทำงานในสถานประกอบการ ปี 2565 พบว่า หลายพื้นที่ให้ความสนใจดำเนินการ แต่เนื่องจากยังพบการระบาดของโรคโควิด-19 ในบางพื้นที่ ทำให้สถานประกอบการไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน ทำให้ยังไม่เกิดรูปแบบการทำกิจกรรมที่ชัดเจน และทันตบุคลากรก็ไม่สามารถจัดบริการสุขภาพช่องปากได้ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพทันตบุคลากรขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก เพื่อให้ทันตบุคลากรสามารถจัดกิจกรรมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพช่องปากที่ดีในสถานประกอบการได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น	จากการประเมินผลการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากผู้ป่วยเบาหวาน ปี 2565 พบว่า การดำเนินงานยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ขาดการติดตามงานที่เป็นระบบ และในบางพื้นที่ ยังไม่สามารถจัดบริการในคลินิกโรคเรื้อรังได้ตามปกติ เนื่องจากยังมีการระบาดของโรคโควิด-19 จึงจำเป็นต้องมีวางแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากผู้ป่วยเบาหวานในหน่วยบริการให้ชัดเจนมากขึ้น ขยายการทำงานให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในจังหวัด เพื่อให้สามารถติดตามการทำงานตามตัวชี้วัดในระบบคลังสุขภาพ (HDC) ได้ รวมถึงพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมบริการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในผู้ป่วยกลุ่มนี้

มาตรการ	- พัฒนารูปแบบการสำรวจข้อมูลให้สอดคล้องกับการทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ - พัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนระบบเฝ้าระวังและกำกับติดตามพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์	- รณรงค์ สร้างกระแสการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสร้างความรอบรู้การดูแลสุขภาพช่องปากแก่ภาคีเครือข่าย (application FunD) - พัฒนาระบบการจัดบริการทันตกรรมทางไกล - พัฒนาศักยภาพทันตบุคลากรใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสนับสนุนการสร้างความรู้จัดบริการสุขภาพช่องปาก	- พัฒนาศักยภาพนักขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในสถานประกอบการ - รณรงค์ สร้างกระแสการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในวันแรงงานแห่งชาติ - พัฒนานโยบายสร้างเสริมสุขภาพช่องปากวัยทำงานในสถานประกอบการร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง	- พัฒนาศักยภาพทันตบุคลากรระดับปฐมภูมิในการสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก และป้องกันปัจจัยเสี่ยงกลุ่มผู้ป่วยเบาหวาน - พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมบริการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากผู้ป่วยเบาหวาน (data exchange)
ความสอดคล้อง	P = Partnership R = Regulation	I = Investment P = Partnership B = Building capacity	A = Advocate P = Partnership B = Building capacity	A = Advocate P = Partnership B = Building capacity
ประเด็นความรู้ที่ให้ ผู้รับบริการ	- ข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ปี 2563-2565 (บุคลากรสาธารณสุขผู้ร่วมดำเนินการ) - คู่มือการเก็บข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ปี 2566 (บุคลากรสาธารณสุขผู้ร่วมดำเนินการ)	- โรคในช่องปากที่พบบ่อย สาเหตุและการป้องกัน (ประชาชน) - การดูแลสุขภาพช่องปาก (ประชาชน) - คู่มือการใช้งาน application FunD สำหรับประชาชนและทันตบุคลากร (ทันตบุคลากรในศอ. สสจ. และสถานบริการ)	- โรคในช่องปากที่พบบ่อย สาเหตุและการป้องกัน (ประชาชน) - ความรู้ในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ดูแลช่องปากที่เหมาะสมกับกลุ่มวัยทำงาน (ประชาชน) - สิทธิการเข้าถึงการบริการทางทันตกรรม ตามสิทธิประโยชน์ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม (ประชาชน)	- โรคเบาหวาน ความสัมพันธ์ของโรคเบาหวานกับสภาวะช่องปาก ภาวะแทรกซ้อน และการดูแลสุขภาพช่องปาก (ทันตบุคลากร บุคลากรสาธารณสุข อสม. และประชาชน) - แนวทางการตรวจและคัดกรองความเสี่ยงในช่องปาก (ทันตบุคลากร)

	● แนวทางการดำเนินงานเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพ (บุคลากรสาธารณสุขผู้ร่วมดำเนินการ)	● คู่มือแนวทางการจัดบริการทันตกรรมทางไกลด้วยหมีพร้อม (ทันตบุคลากรในศอ. สสจ. และสถานบริการ) ● รหัสหัตถการทางทันตกรรม ICD 10-TM (ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย) ● กฎหมาย/ระเบียบ/พรบ.ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการทันตกรรมทางไกล (ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย)	● การจัดสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการที่เอื้อต่อการมีสุขภาพช่องปากที่ดี (HR จป. หรือผู้ดูแลด้านสุขภาพในสถานประกอบการ) ● คู่มือการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในสถานประกอบการ (ทันตบุคลากรผู้ร่วมดำเนินการ HR จป. หรือผู้ดูแลด้านสุขภาพในสถานประกอบการ)	● การจัดบริการสุขภาพช่องปากตามความเสี่ยง (ทันตบุคลากร) ● การบูรณาการงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากร่วมกับการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน (ทันตบุคลากรและบุคลากรสาธารณสุข) ● แนวทางการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากผู้ป่วยเบาหวานสำหรับทันตบุคลากรและบุคลากรสาธารณสุข (ทันตบุคลากรผู้ร่วมดำเนินการ)
เหตุผลที่นำ ความรู้ มาใช้	เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานสำหรับบุคลากรสาธารณสุขในศูนย์อนามัยและสสจ. ใช้ดำเนินงานเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ	● เพื่อสร้างความรอบรู้ด้านทันตสุขภาพ สนับสนุนให้ประชากรวัยทำงานสามารถดูแลสุขภาพช่องปากตนเองได้ ลดอาการแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นจากปัญหาสุขภาพช่องปาก ● เพื่อเป็นแนวทางการจัดบริการทันตกรรมทางไกล (tele-dentistry) ในพื้นที่	● เพื่อสนับสนุนให้ประชากรกลุ่มวัยทำงาน ในสถานประกอบการสามารถดูแลสุขภาพช่องปากตนเองได้ ● เพื่อสนับสนุนให้ทันตบุคลากรสามารถจัดบริการทันตกรรมสำหรับวัยทำงานในสถานประกอบการได้อย่างเหมาะสม ● เพื่อสนับสนุนให้ HR จป. หรือผู้ดูแลด้านสุขภาพ สามารถจัดสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการที่เอื้อต่อการมีสุขภาพช่องปากที่ดีได้	● เพื่อให้ผู้ป่วยเบาหวาน และผู้เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพช่องปาก อันจะส่งผลต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด ● เพื่อให้ทันตบุคลากร และบุคลากรสาธารณสุข ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลผู้ป่วยเบาหวานร่วมกันแบบบูรณาการ และสามารถจัดระบบบริการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากผู้ป่วยเบาหวานในหน่วยบริการได้

กิจกรรม	1. ประชุมคณะทำงานพัฒนาระบบ เฝ้าระวัง ข้อมูล สารสนเทศ คลัส เตอร์วัยทำงาน (ต.ค.65 - ก.ค. 66)	1. พัฒนาศักยภาพบุคลากรในการ ใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสร้าง ความรอบรู้และประเมินสภาวะ ช่องปาก (ต.ค. 65)	1. ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนา ศักยภาพนักขับเคลื่อนงานสร้าง เสริมสุขภาพช่องปากในสถาน ประกอบการ (พ.ย.65)	1. ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนา ศักยภาพทันตบุคลากรสร้าง เสริมสุขภาพช่องปากผู้ป่วย เบาหวานระดับปฐมภูมิ (เฟส 2) (ธ.ค.65)
	2. ประชุมชี้แจงแนวทางการเฝ้า ระวังพฤติกรรมสุขภาพ ความ รอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน (ธ.ค. 65)	2. ประชุมติดตามการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อสร้างความรอบรู้ และประเมินสภาวะช่องปาก (เม.ย.66)	2. ประชุมเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยน เรียนรู้การดำเนินงานสร้างเสริม สุขภาพช่องปากในสถานประกอบ การ (มิ.ย.66)	2. ประชุมติดตามการดำเนินงาน สร้างเสริมสุขภาพช่องปาก ผู้ป่วยเบาหวาน (ต.ค.65 - ก.ค. 66)
		3. มอบรางวัลหน่วยงานที่สนับสนุน การใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสร้าง ความรอบรู้การดูแลสุขภาพช่อง ปาก (ก.ค.66)	3. ประชุมพัฒนานโยบายสร้าง เสริมสุขภาพช่องปากวัยทำงาน ในสถานประกอบการ (เม.ย.- ก.ค.66)	3. ประชุมพัฒนาระบบติดตาม และประเมินผลการจัดกิจกรรม บริการสร้างเสริมสุขภาพช่อง ปากกลุ่มผู้ป่วยเบาหวาน (data exchange) (พ.ย.65 - พ.ค.66)
		4. ประชุมพัฒนาแนวทางการ จัดบริการทันตกรรมทางไกล (ธ.ค.65 - มิ.ย.66)	5. พัฒนาชุดการเรียนรู้การสร้าง เสริมสุขภาพช่องปากวัยทำงาน ในสถานประกอบการผ่าน digital platform (พ.ค.66)	
		5. ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนา ศักยภาพการใช้งานแพลตฟอร์ม (ธ.ค.65)		
		6. ประชุมถอดบทเรียนการดำเนิน งาน (มิ.ย.66)		